

SLOVENE.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemanj veljá: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemanj veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljanj veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicijska, Semeniške ulice št. 2.

Naznauila (inzerati) se sprejemajo in veljá tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob 1/2 6. uri popoldne.

Štev. 267.

V Ljubljani, v sredo 19. novembra 1884.

Letnik XII.

Svet ob Kongu.

Kongo-konferenca se je v Berlinu pričela, kakor je bila napovedana, 15. t. m. Zbrali so se ondi zastopniki vseh velesil; celó Turčija in severna Amerika ste došli. Kaj pa hoče Kongo-konferenca? Nič drugega kakor v zapadni Afriki ob veletoku Kongo nahajočim se naselbinam politično luč prižgati, da ne bodo več v temi brezpravnosti tavale. Mnogo je ondi naseljencev vseh narodov, ki si iščejo svojo srečo ali novo domovino vtemeljiti, največ je pa med tistimi Nemcev. Vsi ti ljudje pa živé med seboj kakor ovce brez pastirja, kakor družina brez gospodarja. Mednarodnih postav jim manjka in tistih jim hoče sedaj knez Bismarek v Berlinu napisati s porazumljenjem velesil evropskih. Kongo-naseljenci so prosili Nemce za pomoč, za varstvo. Bismarek ga jim ni odrekel, temuž jim je poslal nekaj nemške mornarice v podporo, ktera se je takoj na pot podala in je že nekako pred tremi tedni razvila nemške zastave ob zapadnem obrežji afrikanskem. Da je to vse prava voda na Bismarekov mlin, nam pač ni potreba še posebej omenjati, kajti on že davno čuti, da so tla na Nemškem obrtniji in trgovini preozka postala. Kakor nalašč odprl se mu je nov svet v zapadni Afriki, kamor bodo Nemei blago, ki ga doma ne morejo lahko v denar spraviti, pošiljali. Da se bo pa trgovini mogoče ob Kongu tako razviti, kakor je za njo potrebno, bodo na konferenci določili: 1. prosto trgovino za vsakega naj bo naseljenec ali pa prišlec; naseljencem se bo prepovedalo pobiranje vsakojake carine od ptujih trgovcev. 2. Se bo določila posest ob Kongu ležečega sveta, čegav da je; Kongo sam pa se bo razglasil za mednarodno reko gledé trgovine, kakor so to z Donovo storili, da bodo smeli namreč parniki vseh narodov po njem voziti. 3. Hočejo pa v Berlinu še določiti, s katerimi pogoji in na kakošen način da se zamore ob Kongu ležeči svet, ki nima še gospodarja, v posest vzeti, da bode poslednja veljavna tudi pred postavo.

Imenitne so vse tri točke, ena kakor druga. Na podlagi prve razvijala se bode ondi trgovina, ker je

ne bode morila in zatirala visoka carina, ki se navadno povsod od ptujega blaga pobira. Carina je reč, ki ima kakor vsaka druga svojo solnčno in senčno stran. Za producenta (izdelovalca ali pridevalca) je carina izvrstna naprava, ker ga podpira, ga varuje ptujih konkurentov (tekmecev) ter mu pomaga izdelke v denar spraviti v domačem kraju, v domači deželi. Senčna njena stran obrnjena je pa proti konsumentu, t. j. tistemu, ki izdelke potrebuje, ki je prisiljen izdelke kakoršne koli kupovati. Obrtnija je dandanes po celem olikanem svetu toliko razvita, da se ljudje v tej stroki drug drugega spodrivajo po nižjih cenah, s katerimi si hočejo kupcev privabiti. Marsiktera reč bi se mnogo ceneje dobila, ko bi je visoka carina ne podraževala, posebno ako blago iz inostranstva prihaja. To je toraj njena senčna stran. V zapadni Afriki je sedaj ne bo še treba, kajti prvotne obrtnije ondi ni, če pa je, je pa tako na nizki stopinji, da se ne more v poštev jemati. Pač pa je dobičkarija ondi naseljenih Portugizov, ki so mislili od tjakaj došlega blaga pobirati visoko carino in si tako na prav lahek način polniti prazne žepe, kar bi bilo pa evropske izdelke ondi silno podražilo. Portugizi namreč trdijo, da imajo zmed vseh Evropejcev najstarejše pravice do svetá ob Kongu, kajti že pred štiri sto leti so ga vzeli v posest.

Ker jim pa svet sam od sebe ni ravno največjega dobička prinašal, sami se pa tudi niso kdo zna kaj pečali, da bi bili po mogočnosti mnogo iz njega spravili, so se ga naveličali in ga popustili. Še le v poslednjem času, ko so se Francozje, Belgijci in Nemei ob Kongu oglasili; ko so jeli ondi rodovitni svet obdelovati, ko so videli, da jim nese zlatega denarja, zbudila je ta novica Portugize. Ko so pa poslednji videli, da se tudi trgovina ondi jako krepko razvija, polastila se jih je lakomnost in rekli so: „Stojte, svet je naš! Štiri sto let je, odkar smo nanj naleteli. Ako hočete tržiti tod okoli, prav, toda plačevali nam bote carino.“ Da bi stvar več vpliva imela, naprosili so še sebične Angleže, kteri so naseljence ob Kongu že tako grdo gledali, in oboji skupaj napravili in podpisali so pogodbo o pobiranju carine. Nemški trgovci, ki so ob Kongu naselbine

napravili, so takoj sprevideli, da če bodo Portugizi ondi carino pobirali, pojde komaj pričeta trgovina takoj zopet rakom žvižgat, sporočili so vso zadevo Bismarku. Železni kanceler se je od konca branil in nikakor ni bil pri volji z naselbinsko politiko pečati se. S časoma jel jo je pa natančneje premišljevali in čem več jo je imel v mislih, tem lepša se mu je zdela. Kar naenkrat, ako se ne motimo, je bilo to letos spomladi majnika meseca, Bismark Angležem in Portugizem naznani, da to ni vse skup nič, kar so med seboj gledé Konga sklenili. Za sedaj Vam bodi le toliko povedano, rekel je Bismark, da zemlja v Kongu je prosta zemlja, do sedaj še popolnoma brez gospodarja. Ob svojem času ga ji bomo že določili. Portugizi so svoje pravice do Konga zgubili s tem, da so ga popustili ter se zanj prav nič več brigali.

Da se toraj gospodarstvene razmere ob Kongu določijo, kako daleč namreč da ima za sedaj ta naselbinski narod, kje pa zopet drugi pravico, to bode druga točka Berlinske Kongo-konference. Poleg že omenjenih Portugizov namreč in Nemcev, si ondi prilastujejo zasedene in jako rodovitne pokrajine Francozi in pa Belgijci, kterim sta na čelu dva imenitna moža: Amerikanec in sloveč zemljepisec Stanley in pa belgiški kralj Leopold. Ta družba preosnovala se je že skoraj v malo republiko in se smé po vsi pravici zibel bodočih afrikanskih zjedinenih držav imenovati; država njena ni še določena, pač pa si je napravila že državni prapor: modro zastavo z zlato zvezdo! Tudi vladarja ji še manjka in postav, kar pa bo oboje ob svojem času dobila.

Kakor Stanley, ki se tudi na konferenci znajde, kot tehnični adjutant ameriškega zastopnika, ondašnje obljudenost sodi, znaša taista blizo 50 milijonov ljudi skupaj, na kvadratni kilometer blizo 22 prebivalcev; v Avstriji nas je pa nekako 61 popovprečno. Toraj je pridobitek sploh za posamičnika ob Kongu večji, kakor pri nas, ker manj ljudi na enak kos zemlje pride, kakor kje drugej, toraj kaže tudi mnogo dobička, ker bode manj ljudi zaklade iz njenega osrčja pobiralo. Rodovitnost zemlje, ki ni še prav nič izpita, je pa neki tolikošna, da bi

LISTEK.

Dvanajst večerov.

Pogovori doktorja Junija z mladim prijateljem.

(Dalje.)

Peti večer.

M. Danes sem Vas že težko pričakoval gospod doktor.

J. Imaš pa že kaj posebnega?

M. Prav važno reč, sem rekel, da Vas bom vprašal. Včeraj sem namreč bral znanstveno razpravo o nemškem slovstvu in posebno o novejših nemških klasikih; pisana je od slavnega učenjaka, ki dobro pozna nemške pisatelje. Ta namreč trdi, da Schiller ni delal razločka med lepoto in umetnostjo in da druge lepote ne pozna nego li ono, ki se mu razodeva po umetnosti.

J. In ti?

M. Prosim, potrpite. To bravši nisem mogel verjeti, hotel sem se sam bolje prepričati. Vzel sem v roke Schillerja, čitati sem začel najpred njegovo pesen: „Die Künstler“, kjer sem mislil, da najpred

najdem izraženo pesnikovo mnenje o tem vprašanju. In nisem se motil. Rekši med družim, da umetnost je le človekova lastnina, ogovarja dalje človeka:

Nur durch das Morgenthor des Schönen
Drangst du in der Erkenntniß Land.

Kar je pred imenoval „Kunst“, zdaj imenuje „Das Schöne“. In, lepota, ktero nam kažejo umetniki in tukaj uživamo, zdi se, ni mu drugo, kakor resnica sama, ktero bomo enkrat gledali. Eno in isto, kar nam bo enkrat spoznajočim resnica, nam je zdaj čutečim lepota.

Evo:

Was wir als Schönheit hier empfanden,
Wird einst als Wahrheit uns entgegen gehen.

V tem življenju lepota, v prihodnjem pa resnica, a ne več lepota. Ne tajim sicer, da se dajo te besede pesnikove tudi drugače razlagati, a prav zaradi tega sem se hotel še boljše prepričati. V ta namen sem jel prebirati njegova pisma „Ueber die ästhetische Erziehung des Menschen“, in res našel sem tukaj ono misel jasno izraženo. Tako pravi n. pr. v pet in dvajsetem pismu, da ako se s tega vidnega sveta preselimo v nevidni, duševni svet, tu ne najdemo več lepote. „Die Schönheit, die wir

suchen, liegt bereits hinter uns, und wir haben sie übersprungen, indem wir von dem blossen Leben unmittelbar zu der reinen Gestalt und zu dem reinen Objekt übergiengen“. In da mu res v goli duševnosti (Geisterwelt) ni lepote, ampak le v kolikor je ta združena s telesnostjo, razvidimo iz tega, da pravi v istem pismu: „Ein ganz vergebliches Unternehmen würde es sein die Beziehung auf das Empfindungsvermögen von der Vorstellung der Schönheit absondern zu wollen; daher wir nicht damit ausreichen uns die eine als den Effekt der anderen zu denken, sondern beide zugleich und wechselseitig als Effekt und als Ursache ansehen zu müssen.“ Kakor vidite, da Vam jih nepopačeno navedem. Mislim, da je veliki pesnik dovolj jasno izjavil svojo misel.

J. Da da, Mirko, znan mi je že ta nauk, a ne le Schiller sam, ampak tudi drugi tako menijo.

M. In Vi?

J. Jaz sem že jasno in odločno izjavil svojo mnenje o tem vprašanju; mislim, da po vsem, kar sem že govoril o lepoti, ne moreš več dvomiti, kaj jaz o tem mislim.

lahko še desetkrat toliko ljudi bolje preživela, kakor pa je pri nas to mogoče.

Kongo-konferenca, ki je ravno sedaj v Berlinu, dobila bo svoje mesto v zgodovini in se smé po pravici k najslavnejšim delom Bismarkovim prištevati. Blagostan milijonom in milijonom ljudi odprl se bo ondi, kjer Kongo svoje valove dalje drvi, kedar se vdomači po njegovih pokrajinah civilizacija in evropsko pravo. Velikansko delo in še toliko več vredno, ker ne bo s človeško krvijo oskrunjeno, kajti vrši se čisto po mirnem potu z lepo!

Politični pregled.

V Ljubljani, 19. novembra.

Notranje dežele.

Vse zboruje! Dandanes je že tako, da kdor ima ravno čas, skliče kak zbor, na katerem se o potrebnem in nepotrebnem govori. Da so nam tudi v zborovalnih zadevah pred vsemi drugimi Čehi na prvem mestu, se tako umé. V bogati česki kraljevini vse zboruje, kar se le količkaj zaveda političnega življenja, in kdo bi se taistega ondi ne zavedal, ko imajo v vsaki vasi po več narodnih časnikov, iz katerih se o dnevnih dogodkih poučujejo. Za to so pa tudi Čehi tako zavedni v vseh strokah življenja. Zbori so pa ondi tako rekoč „navada“ postali, in pri tistih je vsega spomina vredno to, da so se posebno obrtniki in trgovci skupje jeli shajati, odkar so nemško-liberalci v deželnem zboru predlagali, da naj bi se Nemci izločili iz Čehov. Od tedaj so se pa jeli, kakor za nalašč napravljati zbori in shodi, in ljudje zahtevajo, da naj vse ostane pri starem, kakor je to do sedaj bilo. Čehi in Nemci mirno in zadovoljno skupaj živé. Trgovci iz Čehov, Morave in Šlezije napravili so svoj shod ali kongres v Pragi. Takoj za njimi napravili so ondi svoj shod mlinarji iz Čehov in Morave, ki so se v česki besedi zbrani prav do dobrega zmenili, da se hočejo vsakemu razkroju krepko in čvrsto vpirati. Gasilska društva tudi niso zaostajala na shodih in tudi tukaj čula in pripoznala se je potreba skupnega delovanja. Gasilci hočejo zopet drugo leto zborovati in gledé na to je česki gasilec predlagal, naj bi se drugo leto v Liberci zbrali. To je pa le nasvetoval, da bi bil zbranim Nemcem vstregel, in jih nekoliko nagradil za prijaznost. Kar se dvigne Nemec in pravi: „Gospôda ne v Liberci, preveč so ondi sedanje razmere neprijazne, bojim se, da se Vam žali ondi na surov način domoljubnost. Proglasimo rajši zlato Prago za kraj bodočega zborovanja. V sredi naše skupne domovine smo ondi v dobrem zavetju. Da se je predlog z navdušenjem sprejel, nam ni treba posebej omenjati. Omena vredna se nam pa zdi opazka, da je vsa razburjenost in vse besedičenje in pisarenje o zatiranju Nemcev gola laž in sleparija. Nemci, kateri niso fanatiki, sami to priznavajo.

Iz Šlezije prihajajo še vedno pritožbe o nemški nestrpljivosti, ki ima svoj sedež celó v ondašnjem deželnem zboru. Ondašnji Slovani prosili so, da bi se jim napravila poljedelska šola s českim podučnim jezikom in pa, da bi se določilo za česko privatno ljudsko šolo nekaj podpore. Kakor besna planila je nemška koterija po omenjeni peticiji in gromela ter zabavljala čez Slované, kakor da bi Šlezija ne bila avstrijska temveč pruska dežela. Na čelu nezadovoljni stranki sta menda dva nemško-liberalna žida, in ta dva sta razumela vse poslance in vse veliko posestvo na svojo stran dobiti. Pritožba pravi, da tudi deželni glavar, ki zbog svoje starosti na pomanjkanji prave odločnosti boleha, nič ne more opraviti. Kričači so vpili, da so česke šole

v Šleziji nepotrebne in pri tem je ostalo. Vlada je pa vendar le drugih misli in je v deželnem zboru, če tudi bolj natihoma, nemškim nasilnikom rekla, da to ni res, da bi bile česke šole ondi nepotrebne. Če je kaj nepotrebnega ondi, so to gotovo židovske šole z nemškim podukom, in vendar imajo tiste deželno podporo, Čehom se pa nobena ne dovoli. Poleg tega imajo pa ti ljudje vendar-le še nesramnost, da po svojih časnikih med svet trosijo laž, da sedanja vlada v Šleziji Slované podpira na škodo Nemcem. Saj poznamo basen o volku in jagnjetu, ktero je spodaj ob potoku stoječ zgoraj njega pijóčemu volku vodo kalilo!

Biser kraljestva krone sv. Štefana, madjarska prestolnica **Budapešt** ob Donavi, je prekrasno mesto na videz in se sme po vsi pravici meriti z Dunajem in zlato Prago. Palača pri palači dviguje se ob mogočnem veletoku, toda v teh palačah je tudi mnogo gnjilega, kar so jeli zdaj zdraviti, a ozdravili, izrezali gnjilobe menda še ne bodo kmalo. V palačah ravno shajala sta se greh in hudobija, da se je iz njih rodila obupnost in to vse s pokroviteljstvom — policije. Družila se je za dober denar dolgo časa s tatovi, roparji, goljufi in drugimi takimi izvržki človeške družbe. Da je bilo to mogoče, gré vse le liberalizmu na hvalo. On je spodkopaval, dokler je spodkopaval trdne stebre zdrave krščanske morale in na njihovo mesto postavil papirno podlago spolske nebrzičnosti za krščanske resnice in to je bil povod, da se je med spridenim svetom sprideni redarstvo toliko časa na površji zdržati zamoglo. In še je vprašanje, ali se bodo ministru Tiszi sedaj oči odprle ali ne, da bi spregledal, da z liberalizmom se ne pride dalje. Pred vsem bo potreba novega redarstva in zgoraj in spodaj; kajti kakor poročila govoré, je dosedanje tako navzeto slabega duha, da če bi jih tudi le samo nekaj za seme ostalo, okužili bi ostali čez ne dolgo vse nove moči in Budapešt bil bi zopet tam, kjer je bil do sedaj. V policijskem uradniškem obojbi v velikem mestu je ravno ta težava, da se mora šolati pri svojih starejih in bolj zvedenih tovariših. Od kod pa teh vzeti? Ogerska ima le eno veliko mesto in to je Budapešt, vsa druga so bolj mala mesta, od kodar redarjev ne morejo jemati. Iz Avstrije tudi ni mogoče policijskih uradnikov tjekaj vpeljati, ker niso jezika zmožni; ki je namreč izključljivo madjarski. Iz tega je razvidno, da bo še mnogo truda in časa potreba, preden se bo Budapeštanska policija v red spravila, v kakršnem mora biti, da se bodo meščani na njo zanašati zamogli. Kakor se čuje menda več Madjarov pri Londonski policiji službuje in tudi pri Dunajski jih je nekaj, ki so prav na dobrem glasu. Mogoče je, da se bode preosnova tega za človeško varnost nad vse potrebnega zavoda, tistim možem izročila; to edino pa ne bo še zadosti, bode le stebrovje, upati pa je, da potem bo že šlo. Pred vsem naj bi Madjari gledali, da javni morali zopet do svojih pravic pomagajo in vse drugo se bo dalo laglje napraviti.

Vnanje države.

Prestolno nasledstvo v **Braunschweigu** je menda vže določeno. Kakor nemški časniki poročajo, se ni vojvodu Kumberlandskemu Ernestu Avgustu pripoznalo, temuč je vladarski odbor volil pruskega princa Albrehta za vojvodo Braunschweigskega, nemški cesar Viljem je menda volitev že potrdil. Razglasila se bo ta volitev uradno še-le čez leto dni, kedar poteče doba vladanja sedanjemu vladarskemu odboru. Od kod da je ta veter potegnil po Braunschweigu, pač ni težko uganiti. Bismark hoče, dokler še živi, Nemčijo spraviti res pod pickelhaubo; začel je pri Braunschweigu.

Nezadovoljnost in agitacija proti angleškim grajščakom preselila se je iz Irske tudi že na **Škotsko**. Nezadovoljni raztrosili so po Škociji naslednji poziv, ki je angleško vlado kar kviško vzdignil, da je iz Greenocka na otok Skye ob zapadni strani Škocije

ležeč odposlala vojni parnik z vojaki. Poziv pravi: „Gorjanci, in vsi drugi prebivalci! Dvignite se nad vaše zatiralce, kakor se to možem spodobi. Zahtevajte svoje pravice, ktere so vam vzeli in ne mirujte prej, dokler jih ne bote si spet priborili. Ako vam jih neóčejo dati, prisilite jih. Pri vsem pa skrbno varujte človeško življenje! Nikogar ne umorite, če ni zarad obrambe potreba. Razdevajte posestvo vaših sovražnikov, kjer se vam priložnost ponuja; vaši sovražniki so grajščaki, agentje, kapitalisti, in parlament (državni zbor) sam, ki vam sklepa nečloveške postave in jih podpira. Potrgajte telegraf in pokončajte ga. Vstavljajte železnične vlake, vničujte pisma! Navalite skalovja po železni cesti in tramovja, potrgajte in razmečite tire po njih, sploh pa jim škode napravite, kolikor vam mogoče. Lastnino grajščakov in agentov požigajte. Požgite gozde, da jim prepodite divjačino; lovskim psom njihovim pa zavdajajte. Vsi zatirani delavci po Angleškem in na milijone pregnanih posestnikov se vam bode pridružilo. Sreca njihova spremljala vas bodo v boj za pravico in prostost. Bog naj reši ljudstvo!“ Angleži se še z Irco niso pobotali in že jim žuga upor v dosedaj še mirni Škociji. Ne vemo sicer, mar li so Angleži tudi Škote tako krivično zatirali, kakor Irce, ker časniki takih poročil niso donášali; a iz poziva se vendar lahko bere gola strast, ki tudi nedolžnim živalim (divjačini in lovskim psom) ne prizanaša. Res gnjusno početje!

Izvirni dopisi.

Iz Škofje Loke, 17. nov. Naša čitalnica se je v novejšem času zeló oživela. V teku treh tednov napravila je kar dve veselici. Prva 26. oktobra je bila zeló dobro obiskana, obširni društveni prostori so bili popolnoma napolnjeni udov kot drugih gostov. Ne vem kaj jih je tako vleklo, ali burka: „Lumpacij Vagabund“, ali pa jim je bilo že dolgčas postalo, zakaj skoro pol leta ni bilo že nobene veselice v naši čitalnici. Malo bali smo se, ko je odbor nastavil tako visoko vstopnino: za neude po 40 kr., z družino celó 80 kr. Tako visoka vstopnina je komaj v Ljubljani za gledališče! Pa to ni motilo ljudi; kakor omenjeno: čitalnični prostori so bili natlačeni obiskovalcev. Gotovo je k temu pripomoglo to, da so se omislile nove kulise, ktere naj bi se kolikor toliko poplačale z doneskom veselice.

Malo čudno se je namreč prej večkrat videlo, ko je bilo kako dejanje v igri v prosti naravi, pa glej, predstavljalce obdajale so stene, okna in kar troje vrata. Je li to prosta narava? Večkrat se je že o tem govorilo, ali ko društvena blagajna ne stoji kaj na trdnih nogah, kdo bo napravljaj še nove stroške? Sedaj pa si naši igralci zberó burko: Lumpacij Vagabund. Ta se vendar ne more predstavljati vedno v eni in isti sobi. Odbor se obrne do društvenega uda slikarja, g. Ant. Cej-a, naj on s svojo umetnostjo pomaga iz zadrege. In res v enem tednu napravi omenjeni gospod novo zadnjo stran, predstavljajočo prizor iz proste narave, našemu odru in sicer tako primerno in natančno, da so se kar čudili, kako zamore samouk kaj tacega v tako hitrem času in po taki nizki ceni dovršiti. Od več strani se mu je izreklo priznanje in dotični večer mu je več udov častitalo k originalnemu delu. Priporoča se prav toplo povsod, kjer bi kaj enacega potrebovali. Tudi slike in podobe je že pri nekterih cerkvah napravljaj in kakor slišim so bili z njim

M. Da, rekli ste in dokazali, da so vse reči lepe več ali manj, kakor so več ali manj dovršene.

J. In to izrečno trdim: vse reči, vsa bitja so lepa, kakor so dobra in resnična. Lepota se ne nahaja le v telesnostih, ampak v čistih duhovih, lepota, in sicer najpopolnjša, je tudi v najvišjem bitju.

M. In vendar veliko jih je, ki netó poznati ni govoriti o drugi lepoti, kakor o tisti, ki je v telesnosti.

J. In to je po vsem napačno. Tudi Platon popolnoma potrjuje moje mnenje, govoreč ne le o telesni, ampak tudi o dušni lepoti. Posebno natančno in temeljito razpravlja to reč v svojem *Συμπόσιον*. Pravi namreč, da se lepota najpred spozná v telesnosti in sicer v posamnih telesih, pa tudi v raznih, kolikor si je po vseh sorodna. Po tem, da se spozná tudi lepota, ki se nahaja v duši in ta se ima više ceniti, kakor telesna: τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς καλλίον τιμωτέρον ἡρῶσθαι τοῦ ἐν τῷ σώματι, te so njegove besede, ktere sem si dobro zapomnil. Da imamo človeka ljubiti akoprav nima mikavne postave, a ima pa ljubeznjivo dušo. Lepota, da se

razodeva tudi v človeških postavah in v нравstvenih dejanjih, lepota tudi v znanostih; tako se razliva lepota po vseh rečeh, pa tudi po vsem, kar človek počenja, ali vidno ali nevidno, duševno, in kakor pravi ta filozof (umoslovec): vse lepo si je med seboj sorodno. Tako vidiš, da je Platon tudi duhovnost smatral za lepo, ne le telesnosti. Ako je pa to res, potem nam ne bo težko odgovoriti na to, ali je kak razloček med lepoto in umetnostjo, ali smemo o lepoti govoriti le pri umotvorih ali tudi drugje.

M. Kako mislite to?

J. Vsak pravi umotvor je sicer lep, a ne vsaka lepa reč je isto tako umotvor. Prvič moramo pri umetnosti vselej iskati kaj telesnega, kar kakorsikoli vpliva na enega ali več naših čutov. Zatoraj pa bitje netelesno ne more biti samo na sebi umotvor, akoprav je lepo. Tako n. pr. misel ali ideja, ktero je spočel velik mož, more biti lepa, vendar nikdo ne bo je imenoval umotvor, dokler ona ostane v njegovem duhu; brž, ko jo upodobi v marmor ali na platno z barvami ali jo izrazi v obliki gladke pesmi, rekli bomo: tu imamo umotvor. Toraj je prvi raz-

loček med lepoto in umetnostjo to, da le lepota zamore biti brez umetnosti, a prava umetnost nikdar brez lepote, ktera se v umetnosti telesno razodeva ali upodoblja.

M. Potem takem toraj tudi Schiller ne pravi prav, trdeč, da je v umetnosti vsa lepota.

J. Umetnost je le služabnica lepoti, njena naloga, njen namen je lepoto čutno upodobljati, zatoraj pa mora biti in je ta tudi brez umetnosti.

M. Toraj umetnost je lepota čutno upodobljena.

J. To ni še zadosti, da dobimo pravi pojem o umetnosti. Lepoto v telesnosti upodobljeno nahajamo tudi drugje, ne le v umetnosti. Vidna narava, ki nas obdaja, je gotovo lepa, a nikdo ne bo trdil, da je ta lepota umetna; lilija je lepa, lepo petje slavčeve, in vendar vsakdo priznava, da taka lepota, da si čutno izražena, ni umetna. Zatoraj ima umetnost še drugo bistno lastnost; ona ni namreč proizvod naravno tvarjajočih moči, tudi ne Stvarnikov, ampak le človekov. Tako n. pr. človek, kteri je bil prvi stvarjen, in tisti, kteri se dandanes po naravni poti rodi na svet, nam čutno upodoblja lepoto, a vendar ne ta ne oni prvi človek sme se imenovati umotvor;

prav zadovoljni. Svoji k svojim! Podpirajmo domače talente!

Burka „Lumpacij Vagabund“ predstavljala se je vrlo dobro in zbudila mnogo smeha, le škoda da je bila preveč okrajšana, med posameznimi prizori se ni videla precej prava zveza.

Včeraj, 16. nov., bila je zopet druga veselica, ktera je bila še precej dobro obiskana. Z veseljem smo opazili tudi več gostov iz bližnjega Kranja. Prva točka bila je: „Komičen prizor“. G. H. kázal nam je, koliko nezgod vse zadene „postrežčka“, ko ga pehajo od enega kraja v drugega, koliko naročil ima od različnih strani, do različnih ljudi, komaj človek vse zvrši. Ko bi revež ne pričakoval pri točni postrežbi še kaj okroglega za nameček, bi moral kar popustiti tako službo; tako se pa še precej „fidel“ živi. Njegovi kupleti napravili so veliko veselosti.

Druga točka bila je veseloigra: „Županova Micika“. Mislim, da prav strogi kritik bi ne imel kaj grajati, tako dobro se je igralo. Vse vloge so bile zares v spretnih rokah, igralci so želi splošno priznanje, posebno še dovtipnemu „Glažku“ donela je od vseh strani burna pohvala. „Podoknica“, ktero je pelo pet kmečkih fantov, je bila prav dobro speljana. So bile pa tudi pesmi: Abt-ov „Jutro“, Kocijančičev: „Slovo“ in že narodna: „Tiha luna“ prav primerne za tak slučaj.

Naj bi le še kmalo naša čitalnica nas razveselila s tako zabavnim večerom! je bila splošna želja, ko smo zapuščevali društvene prostore.

Iz Gradca, 17. nov. Včeraj ob 3/4 12 dopoldne podala se je izborna družba duhovnov, kot zastopnikov Sekovske škofije v raznih svojih duhovnih vstavah, praznično opravljena, k novemu mil. knezoškofu Ljubljanskemu, gosp. dr. Jakobu Missiji, da mu po dovršeni prekonizaciji sporoči na slovesen način voščila Graške škofije. Bili so častiti gospodje: monsign. Janez Karlon, papežev kamornik in glavni vrednik Graškega „Volksblatt-a“; monsign. Alojzij Karlon, papežev domači prelat, kanonik, državni poslanec, deželni odbornik in predsednikov namestnik pri konservativnem društvu; Jan. Legat, kanonik, odbornik duhovnega podpornega društva; monsign. Jan. Wöhr, papežev kamornik, stolni vikar in predstojnik katoliškega pomočniškega društva; dr. theol. et philos. France Fraidl, c. kr. vseučilišni profesor in dieces. predstojnik Cecilijnega društva; Leopold Hofbauer, knezoškofijski duhovni svetnik, župnik in voditelj otroškega zavetišča Vincencijeve družbe; dr. Josip Stary, c. kr. gimn. profesor in odbornik dijaškega podpornega društva; dr. Peter Macherl, profesor filozofije in odbornik katoliškega tiskovnega društva; Vincencij Finster, mestni kaplan in regenschori; Josip Pavlasek, kuratni beneficijar pri Elizabetinkah — slednja dva kot odbornika krščanskega umetelnega društva.

Nagovoril je monsign. Janez Karlon mil. knezoškofa s krepkim govorom, v katerem je povdarjal vez vroče ljubezni, s ktero je bil prevzvišeni zmiraj zvezan z vso duhovščino Sekovske škofije; veselje njeno nad Njegovo povzdigo na škofijski sedež Ljubljanski; prošnjo, da naj bi blagovoli v škofa posvečen prvi blagoslov domači škofiji podeliti; slednjič nado, da naj bi ljubezni vez med Sekovsko duhovščino in oddaljenim novim knezoškofom vedno trajala. Kot

vidno znamenje te nepretrgane zveze naj blagovoli prečastiti sprejeti, kar mu podari ljubav domače duhovščine: zlato verižico, križ, prstan in mitro.

Dr. Stary prebere potem v klasični latinščini zloženo addresso, ktera slavi visoke zasluge novega vladike v njegovem dosedanjem delokrogu, ne samo gledé dušnega, temveč tudi gledé materijelnega blaga duhovščine.

V gladki latinščini se je na to zahvalil novi knezoškof za tako mnogobrojno mu skazano ljubezen, ter pristavil (nemški), da čast edino le Bogu velja, ki ga je, dasi na to nikdar tudi misliti ni mogel, izvolil za tako težavno službo; in da, če naj se že kdo slavi, bodi poslavljena duhovščina Sekovske škofije, ki je tako izvrstnega duha. Potem zopet ponovi prošnjo za odpuščenje, ako bi bil koga kdaj razžalil, zagotovi nadaljnega prijateljstva ter se vsem v molitev priporoča.

Zdaj so se izročile škofijske insignije, za katerih napravo je na kratek poziv vrednikov „Volksblatt-a“ blizu 500 duhovnikov, deloma redovnikov, svoje darove v malo tednih doposlalo. Težka zlata dvojnata verižica je silo nježno izdelana; naprsnega križeca sredino diči na zeleni (email) podlagi imenitna podoba Matere Božje z detetom Jezusom („Ursprungsbild von Seckau“), štiri konce križa pa krasijo opali in veliki biseri. Prstana vijolični ametist je obdan z 20 prelepimi briljanti (à jour). Izdelal je vso to zlatenino po narisih predsednika cerkvenega umetniškega društva, gosp. konzervatorja Jan. Grausa z veliko spretnostjo zlatar Stuttmann v Gradcu. Mitra ima ono dično obliko, ko je imela v najboljši dobi cerkvene umetnije; na težkem zlatem brokatu vezana je nježno z barvano svilo in biseri; narisal jo je č. g. V. Finster, vezala pa gnja. Babeta Hiebler v Gradcu.

Britkega srca mislimo na dan, kterege se bo ločil iz naše srede veljak, ki vkljub svojemu težavnemu poslu ni nikdar in nikomur le žal besedice rekel. Z veseljem smé Ljubljanska škofija nasproti hiteti Njemu, ki si bo prisvojil od Boga mu odločeno mesto z orožjem, kteremu se ne more nikdo vstavljati — z ljubeznijo.

J. P.

Domače novice.

(God presvitile cesarice) obhajale so v Ljubljani vse ljudske in srednje šole z očitno službo božjo.

(Cesarjev dar) v svoti 100 gold. prejela je podružnica Štrukljeva Vas na Notranjskem za popravilo cerkve. V resnici občudovanja vredna je milosrčnost in vedno odprta roka našega presvitlega vladarja, kjer je treba brzo pomagati bodisi pri cerkvi, šoli ali v zasobnem tistem življenju.

(Pohišstvo) novega škofa Ljubljanskega, premil. g. dr. Jakoba Missije, jeli so danes v škofijsko palačo voziti in je tudi že nekaj bodočega njegovega postrežnega osobja semkaj dospelo, da mu stanovanje in drugo potrebno priredi.

(O slovesnem čestitanji) duhovščine Sekovske škofije našemu mil. knezoškofu, dr. Jak. Missiji, opozorimo čast. bralce na zanimiv izviren dopis iz Gradea v današnjem listu.

(Danes ob osmih zjutraj) je bila pri sv. Jakobu v imenu Vincencijeve družbe peta sv. maša po r. gosp. L. Peroni, bivšemu prvemu magistratnemu svetovalcu. R. I. P.!

(Ljubljanska čitalnica) napravi v nedeljo dne 23. novembra 1884 v društveni dvorani Besedo s plesom, po sledečem sporedu: 1. Schantel-Vilhar: Overture iz spevoigre „Jamska Ivanka“; igra vojaška godba. — 2. Nedved: „Slovo“, moški zbor s tenor-samospevom; solist g. A. Razinger. — 3. Donizetti: Introdukcija in kavatina iz opere „Belisar“; igra vojaška godba. — 4. Foerster: „Njoj“, četvero-spev; poje gg. Pribil, Štamear, Stegnar in Dečman. — 5. Millöcker: Potpourri iz operete „Bettelstudent“; igra vojaška godba. — 6. Eisenhut Gj.: „Na Savi“, moški zbor. — Pri plesu igra oddelek vojaške godbe c. kr. pešpolka baron Kuhn. — Začetek ob 7. uri zvečer. Vstop dovoljen je izključljivo le č. gg. udom čitalničnim.

(Sokolski večer) napravil bode vrli Ljubljanski Sokol na 22. t. m. v restavraciji Ljubljanske čitalnice. Prišel ga bode starosta Sokolov s primernim nagovorom, po katerem se bodo tolikanj priljubljeni pevci oglasili. Za petjem pride na vrsto komično berilo, vzgledna prijatelja in še marsikaj drugega jako zanimivega. Reditelja večera sta gg. Nolli in Magolič.

(Prestavljen) je c. kr. okrajni sodnik g. Žužek iz Metlike v Postojno na lastno prošnjo. Na njegovo mesto pride za c. kr. okrajnega sodnika povišan sodnijski pristav g. Franc Trenc in Novega Mesta.

(Za c. kr. uradnike) olajšava pri vožnji po železnici za polovično ceno razteza se pri selitvi tudi na njihove družine in pohištvo.

(Razpisana) je služba vrtnarja na poskuševalnem vrtu c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Prosilec mora dokazati teoretično in praktično zvedenost, posebno pa, da je dober in spreten sadjar. Prošnje naj se vlagajo na c. kr. kmetijsko družbo tukaj takoj, ker se bo sprejeti že ob novem letu v službo sprejel. Taista nesé 400 goldinarjev in prosto stanovanje.

(Dalmatinski hram) otvoril se je na Marijinem trgu (pred Frančiškani) v Frišovi hiši, po načinu kakor so takojšnji hrami vže napravljeni po drugih mestih: na Dunaji, v Trstu, Gradcu, Linci, Pragi in Celovci. Točijo se ondi originalna dalmatinska vina, ktera nekterim ugajajo, druge zopet glava boli po njih.

(Porotniki) za IV. porotne obravnave pri c. k. deželni sodnji v Ljubljani so: Aleš Lovrenec, posestnik v Šmartnem pod Šmarno goro; Perdan Janez, hišni posestnik v Ljubljani; Mali Janez, usnar v Radovljici; Kos Henrik, hišni posestnik v Idriji; Rudolf Anton, hranilnični uradnik v Ljubljani; Žitko Jakob, posestnik v Verdu; Razinger Miha, posestnik Pod Korenom; Lindtner Anton, hišni posestnik in trgovec v Kranji; Malner Janez, hotelijaš na Bledu; Lozar Jožef, trgovec, Franc Fortuna, trgovec, Günzler Maks, agent, vsi v Ljubljani; Gabrijelčič J., posestnik in gostilničar na Brezji; Bartelj Jožef, hišni posestnik v Ljubljani; Hladnik Matija, posestnik v Cirkovski Vasi; Domladiš Jožef, mlinar v Bistrici; Spalek Anton, knjigovodja v Ljubljani; Ločnik Tomaž, tovarnar na Viči; Schober Jakob, trgovec in hišni

ako pa kdo izreže iz kamna človeško podobo ali človeka naslika z živimi boji na platno, glej, rekli bomo, ta človek je umetniški človek, to je umotvor. Zato je umetnost nekaj čisto človeškega, tako da ima prav Schiller pevajoč o človeku:

Im Fleiss kann dich die Biene meistern,
In der Geschicklichkeit ein Wurm der Lehrer sein,
Dein Wissen theiltest du mit vorgezog'nen Geistern,
Die Kunst, o Mensch, hast du allein.

M. Prav dobro razumem, zakaj more biti umetnost le človeška. Ako je namreč umetnost lepota čutno upodobljena, je naravno, da je ne morejo imeti ne živali, ne čisti duhovi; živali ne, ker v umetnosti izrazajoč lepoto je ideja eden bistvenih delov; ideje pa brezumna žival ne more pojmiti; čisti duhovi, ker pojmijo lepoto brez čutov; človek sam je iz telesnosti in duše sestavljen v eno bitje, in sicer tako, da duša pojmi druge stvari le po čutih in je dušni razvoj odvisen od čutov, akoprav ima duša lastno moč, s ktero zamore tudi neodvisno od čutnosti delovati. Da zamore toraj človek kot telesno-dušno bitje pojmiti lepoto, mora mu biti čutno upodobljena, lepoto brez telesnosti doumeti more le

duh, a ne človek. Tako tedaj umetnost popolnoma ugaja človeški naravi, je pa tudi zaradi tega čisto človeška.

J. Da, tako je, kakor človek s telesom stoji v vidni naravi in z dušo sega v idealni svet, tako ima umetnost primerno človeški naravi svojo čutno stran, po kateri jo pojmejo čuti, a tudi idealno, po kateri jo pojme duša; tako se toraj v umetnosti lepota poniža v čutni obliki do čutnega človeka, da mika in vabi dušo iz nizke čutnosti v idealne višine, v kraljestvo duhov. Toda akoravno je umetnost čisto človeška, vendar pa je z vidno naravo v najožji, neločljivi zvezi. Umetnost namreč čutno upodoblja lepoto, a tako upodobljeno lepoto nahajamo že v naravi; tu je sam Stvarnik svoje ideje telesno ali čutno upodobil; zato je pa narava umetniku, rekel bi, nezmotljiva učiteljica in voditeljica, ktera ga uči in kaže, kako se ima lepota čutno upodobljati. Zakoni prave umetnosti izraženi so že v naravi, in le oni je pravi umetnik, ki jih zná brati in tolmačiti. Najsovršeniša stvar pa in najlepša v vidni naravi je človek. V družih vidnih bitjih nahajamo namreč tako rekoč le nek sled uporabljajočih idej Stvarnikovih, v človeku pa

biva misleča in hoteča duša, živa podoba Stvarnikova, ki tvarja in oživlja telo, tako se v človeku čutno odseva dušna lepota, kakor v nobenem drugem vidnem bitju. Zatorej je bila pa tudi človeška narava vsem umetnikom predmet posebne pozornosti in posnemanja, ker v njej so našli skupno združena vsa pravila, katerih se mora vsak umetnik neobhodno držati, v njej najpopolniji in lepši proizvod Božji v vidnem stvarjenju. Tako je smatrala grška umetnost človeško podobo kot najpopolnjšo obliko za upodobljenje najvišjih vzorov in celó samih nebeskih bogov in radi tega dospela je tudi do najviše sovršenosti.

M. Hočete toraj reči, da prava umetnost mora posnemati naravo. Spominam se zdaj, kar sem nedavno čital, da je namreč Aristotel umetnost smatral kot posnemanje narave. Vam toraj popolnoma ugaja ta Aristotelov nauk?

J. Prav popolnoma ne, vsaj tako ne, kakor ga hoté nekteri razumeti. Vsekako pa je Aristotel s tem izrekel imenitno resnico; da bi jo le hotli sprejeti vsi umetniki.

(Dalje prih.)

posestnik; Črne Jožef, hišni posestnik in mesar; Luckman Anton, trgovec, Leben Franc, hišni posestnik, vsi v Ljubljani; Veber Urban, posestnik in trgovec na Zalemlogu; Pok Jožef, hišni posestnik v Ljubljani; Levec Janez, posestnik v Dolu; Mühleisen Emil, trgovec z lesom v Ljubljani; Marinšek Franc, trgovec v Škofji Loki; Goričnik Franc, trgovec, Mathian Janez, trgovec s pohištvo, Schantel Franc, hišni posestnik, vsi v Ljubljani; Pollak Ludovik, posestnik in tovarnar v Trzinu; Rajakovič Franc, hranilnični uradnik v Ljubljani; Staré Jurij, posestnik in trgovec v Kamniku; Likovič Franc, posestnik in gostilničar v Sneberji; Paichel Anton, hišni posestnik in Rössmann Matej, hišni posestnik, oba v Ljubljani. Nadomestovalni porotniki so: Karinger Karl, trgovec; Lasetzky Jožef, krojač; Jevnikar Franc, trgovec; Slovša Franc, hišni posestnik; Wagner Moric, trgovski pomočnik, Papež Janez, sodar; Iber Ivan, trgovec; Schumi Luka, krojač in Dogan Ivan, mizar vsi v Ljubljani. — Porotne obravnave prično se menda na 1. decembra.

(Preč. gosp. profesor Andrej Einspieler) se je podal zaradi operacije na očeh v bolnišnico. Bog daj, da bi se srečno izvršila ter velečast. gospod še dolgo luč dneva gledal in temoto duha preganjal.

(Poročevalec z visocega Gorenjskega) britko toži čez spridenost sedanjih časov. Posebno se pritožuje o čedalje večji spridenosti šolske mladine, ki se mnogo uči, pa malo nauči. Pristavlja zraven, da od tod tudi izvira čedalje večja surovost odrasle mladine, ki je bila nekdanjaj po hribih prijazna in pokojna. Potem toži o mali javni varnosti. Res, pravi pisatelj, je mnogo pobojev na Gorenjskem, pa to je le bolj krajevna hudobija, po hribih se to še ne nahaja pogosto; a drugače je, kar se tiče „mojega“ in „tvojega“. Tu se dobi tat za vsako stvar in sicer ne kot posamezna dejanja, kar je vselej bilo, ampak zmikanje in tatvina je čedalje splošniše. Poročevalec našteva mnogo reči, ktere izpustimo in omenimo le zadnje, da je namreč zadnje dni tat vlomil v farovž na Trati, ter gosp. župniku pobral vse suknje. Iskal je, se vé da, denarjev; a ker jih ni našel, je po poti suknje proč vrgel, nektare tudi v vodo, ktere je moral potem gosp. župnik presušiti; pa — še dobro, da jih ni tat posušil! Da se dopisovalec britko pritožuje čez vse vničajočo filoksero (trtno uš.) se tako umé. Le dostavljemo, da gorenjska filoksera ne vničuje trt, ker jih gori ni, ampak ubogo ljudstvo samo. Ta filoksera je „šnopsarija“ kot obrt in kot pitje. O ubogo, slepo ljudstvo kam si zašlo, zakliče konečno, in kam je prišla tudi troja nekdanja poštenost in postavnost! Pekel je široko svoje požrešno žrelo odprl in vendar — brezna in pogube svoje ne vidiš!

Razne reči.

— Tisočletnica slovenskega slovstva. Kakor poroča panonska legenda, ktero je spisal najbrže učenec sv. slovanskih apostolov sv. Klemen, je 26. oktobra l. 884 sv. Metod dokončal prestavo svetega pisma in bogoslužnih knjig na staroslovanski jezik. Sv. Klemen pravi namreč v oni legendi: „Ko je sv. Metod nedolgo pred smrtjo (okoli enega leta) dovršil prestavo, se je prisrčno Bogu zahvalil, da mu je dodelil toliko milosti in vspeha, je opravil s svojimi duhovniki svete skrivnosti (sv. mašo) in obhajal spomin sv. Demetrija.“ Sv. Demetriji se pa časti v vzhodni cerkvi dne 26. oktobra. Tedaj je bil 26. oktobra posebno znamenit dan za vsacega Slovana, ker je bilo ravno tisoč let, kar je postavil sv. Metod podlago slovenskemu slovstvu s prestavo sv. pisma in drugih bogoslužnih knjig.

— Rodoljubno djanje. V Jabloncu na Českem je umrl ondodni občan in izdelovatelj pil, ki je zapustil „Ustředni Matiči školski“ 20.000 gld.

— Novošegni dobrodelniki. Dunajska akcijska zastavnica, ki se ponaša poleg tega dolgega imena še s pridevkom, da je koncesijonirana, je pa v resnici dobrodejno društvo, kteremu ga ni para. Opraviti ima le z največimi reveži, ki pri njej zastavljajo najpotrebnejše stvari, kakor obleko, perilo in druge take in enake reči. A tej Dunajski zastavnici se nikakor ne prilega lepo se glaseči naslov „dobrodejni“. Dobrodejnost omenjenega društva tiči v tem, da posojuje največim revežem denar le proti dvajsetim ali 22 procentom. Državna zastavnica se zadovoljuje s samo 10—12 odstotki in vendar še ni prišla „na kant“. Tedaj ni čuda, da ima akcijska zastavnica po 98 tisoč gld. čistega dobička na leto in da si je v malo letih pridobila ogromno glavnico, ki že presega 3 milijone. Kaj so po tem takem vsa enako dobrodejna društva? Klavnice, v kterih odirajo oderuhi najrevnejši del človeštva, kteremu se hujše godi, kakor se je mar-

sikteremu sužnju za časa Nerona. Ali postavna oblast ne seže tako daleč, da bi se zabranilo tako oderuštvo?

— Moč vesti. Pred nekaterimi meseci je umrla na Dunaji priljubljena igralka Galmayer, ki je zapustila precej dolga. Imetja je pa imela le toliko, da so dobili upniki samo po 56 odstotkov. Veliko začudenje je pa nastalo, ko je zadnji čas prinesel duhovnik k sodnji 236 gld., ki naj se razdeli med one tri upnike, kterim je bila pokojnica največ dolžna. Duhovniku je bil denar izročen pri spovedi.

— Kdo podpira „Schulverein“? V Brnu je ženska skupina prusaškega „Schulvereina“, ki ima nad 250 udov. Večina udov je pa judovskega pokolenja. Kakor povsod imajo tudi v Brnu liberalni Nemci glavno podporo v judovstvu.

— Kako hitro je rasla v potreba petroleja zadnja leta, kažejo te-le številke. L. 1859 je bilo v Ameriki napolnjenih 82.000 sodov s petrolejem, l. 1876 pa že več kakor 9 milijonov, l. 1877 13 milijonov in l. 1882 že 31.789.190 sodov. Od l. 1859—1882 se je izdelovanje petroleja zvišalo za 38.667 odstotkov. Ves izdelek se je porabil. Leta 1883 je bil vreden ves petrolej, ki se je pridelal, 44 milijonov tolarjev, in trgovina z njim je imela za podlago 400 milijonov tolarjev kapitala. Temu se ni čuditi, ker je brez kapitala vsaktera kupčija nemogoča.

Telegrami.

Budapešt, 19. nov. Delegacije so delo dovršile. Sprejela se je finančna postava, proračun za skupne zunanje zadeve s 116 milijoni goldinarjev in pa avstrijska kvota 66.9 milijonov gold. Minister zunanjih zadev zahvalil se je v cesarjevemu imenu za domoljubno požrtovalnost, ktero so delegatje pri svojem posvetovanji dokazali. Ob enem zahvalil se je pa tudi v imenu skupnega ministerstva za zaupanje in prijaznost. S trikratnim navdušenim „hoch“ presvitlemu vladarju zaključile so se letošnje delegacije.

Linc, 18. nov. Škofa Rudigiera so prevdili s sv. zakramenti za umirajoče. Sinoči mu je bilo prav hudo, ponoči mu je nekoliko odleglo in tudi danes se mu je na bolje obrnilo.

Rim, 18. nov. Danes je do šestih zvečer 30 ljudi za kolero umrlo.

London, 19. nov. Mudir iz Dongole brzojavlja, da mu je Gordon 4. t. m. pisal in ga ob enem imenoval za brigadnika. V Chartumu, pravi Gordon, je vse v redu.

Zavarovalne vesti.

„AZIENDA“, avstro-francosko zavarovalno društvo za življenje in rente. Če tudi „Azienda“ še ni raztegnila svojega delovanja na ves svoj operacijski okrog, vendar je dobila lansko leto 4806 ponudb za zavarovalno vsoto petih milijonov 35.966 goldinarjev.

Od teh 4806 ponudb vsprejelo se jih je 3896 za zavarovalno vsoto štirih milijonov in 10.631 goldinarjev. V 1883. letu je „Azienda“ zavrnila od ponudb za zavarovanje za življenje nič manj kakor 18.21%, kar kaže, da je pri tej zavarovalnici skrbno organizovana zdravniška služba in da vlada posebna strogost pri vsprejemu novih zavarovanj. Veliko število novih ponudb, oziroma novo predlaganih zavarovalnih glavnic kaže, da neso le akvizicijski organi „Aziende“ jako marljivi, temveč da tudi občinstvo temu društvu skazuje največje zaupanje.

Konec decembra 1883 je bilo vseh zavarovanih: 37.304 osebe z 28 milijonov 557.780 goldinarjev in 55.468 goldinarjev zavarovanih rent.

V letu 1883. izplačala je „Azienda“ točno 385.537.74 goldinarjev zapadlih zavarovanj.

Od 447 slučajev škode, ktere je imela „Azienda“ plačati, se je branila plačati samo v treh slučajih, ko se je pokazalo flagrantno rušenje zavarovalnih pogojev. To jedva govora vredno odrekanje plačila (0.66% vseh slučajev škode) kaže lojaliteto in kulaneo društva.

Po bilanci za konec meseca decembra 1883 znašala so aktiva „Aziende“ 11 milijonov 243.772.57 goldinarjev.

V teh aktivih je naznačenih za 2.274.114.75 goldinarjev vrednostnih papirjev in 3.936.526.40 goldinarjev realitetne konte. Premijne rezerve so narasle na 2.617.240.15 goldinarjev. Proračunanje teh rezerv se ujema z določbami regulativa. Te premijne rezerve so, kakor se razume, proste vsakega prikrajšanja za kake provizijske ali kake druge akvizicijske stroške, in njim ne stoji nasproti nikak amortizacijski postavek, ker je „Azienda“ tudi za leto 1883 vse izdaje za zdravniške stroške, incasso in pogodbine provizije popolnem odpisala. Končni letni račun kaže 121.306.96 goldinarjev dobička. Ko so se odšteli po pravih tantiem in dotacije in prenos 20.036.47 goldinarjev na novi račun, prišlo je na akcijo 6%, obresti.

Zastop „AZIENDE“ pri gosp. Josip Prosencu v Ljubljani, Slonove ulice št. 52.

Tuji.

17. novembra.

Pri **Matiči**: Božidar Hentke, e. kr. poročnik, z Dunaja. — Janez Braun, asekurančni nadzornik, z Dunaja. — Glüch in Berner, trg. potovalca, z Dunaja. — Franc Smoquina, ravnatelj, iz Trsta. — Avgust Schnell, trg. pot., iz Trsta. — G. Knauss, konjski kupec, s Štajarskega. — Vitez Langer, zasebnik, iz Celovca.

Pri **Slonu**: Hugon Hahinger, Julij Jauker, Julij Müller, trg. pot., z Dunaja. — Karl Dollár, e. k. stotnik, iz Pazna. — Jereb Matija, župnik, iz Javorja. — L. Schwentner, trgovec, iz Vranskega.

Pri **Bavarskem dvoru**: Julij Dolinar, e. k. okrajni feldvebelj, iz Gorice. — Franc Winkler, živ. kupec, iz Tirola. — Josip Vatovec, živ. kupec, iz Rožiča. — Štefan in Josip Habe, posestnika, iz Goč. — Anton Grašek, posestnik, iz Domžal.

Pri **Južnem kolodvoru**: P. G. Kordas, zasebnik, iz Galaca. — Alojzij Vehovec, trgovec, z Dolenjskega. — Maks Joknetič, učitelj. — Janez Schweighofer, z družino, iz Tržiča.

Umrli so:

18. novembra. Franc Rus, sin izdelovalca dežnikov, 5 let, Hrenove ulice št. 8, jetika.

V bolnišnici:

16. novembra. Janez Ivan, mizar, 38 let, Prsna vodenica.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

19. novembra.

Papirna renta po 100 gld.	81 gl. 35 kr.
Sreberna	82 „ 65 „
4% avstr. zlata renta, davka prosta	104 „ — „
Papirna renta, davka prosta	96 „ 60 „
Akcije avstr.-ogerske banke	872 „ — „
Kreditne akcije	295 „ 20 „
London	122 „ 85 „
Srebro	— „ — „
Ces. cekini	5 „ 78 „
Francoski napoleond.	9 „ 73 1/2 „
Nemške marke	60 „ 10 „

Od 18. novembra.

Ogerska zlata renta 6%	123 gl. 40 kr.
„ „ 4%	94 „ 30 „
„ papirna renta 5%	89 „ 50 „
Akcije „ „ 200 gld.	105 „ 25 „
„ Länderbanke	104 „ 90 „
„ avst.-oger. Lloyd v Trstu	573 „ — „
„ državne železnice	300 „ — „
„ Tramway-društva velj. 170 gl.	212 „ 75 „
4% državne srečke iz l. 1854	250 gl. 125 „ — „
4% „ „ 1860	500 „ 134 „ 50 „
Državne srečke iz l. 1864	100 „ 173 „ 50 „
„ „ 1864	50 „ 172 „ 25 „
Kreditne srečke	100 „ 178 „ 75 „
Ljubljanske srečke	20 „ 23 „ — „
Rudolfove srečke	10 „ 18 „ 25 „
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	109 „ 60 „
„ Ferdinandove sev.	105 „ 40 „
5% štajarske zemljišč. odvez. obligac.	104 „ 50 „

49 komadov za samo 7 gold. 70 kr.

Žlice, noži in vilice
iz
Britanije-srebra

s fabriškim pečatom.

Silno potrebno za vsako družino!

Čujte, pozor, in strmite!

Za deset let jamčim pisмено vsakemu, kdor si kupi pri meni namizje iz britanije-srebra, ktero je poprej več nego 30 goldinarjev veljalo, da mu ostane belo, kakor pravo srebro. Namizje za obed in za desert je iz čistega, težkega in masivnega britanije-srebra, ktero je skoraj tolišne vrednosti kakor pravo srebro, ter se sedaj skoraj zastoj le za pravo svojo ceno prodaja.

Garnitura obstoji iz sledečega:

- 6 namiznih nožev z izvrstno jekleno klino,
- 6 pravih anglo-brit. srebrnih vilic,
- 6 masivnih anglo-brit. srebrnih žlic,
- 12 anglo-brit. srebrnih žličic za kavo,
- 1 težka anglo-brit. srebrna zajemalka za juho,
- 1 masivna anglo-brit. srebrna posnemača za mleko,
- 3 masivne anglo-brit. srebrne žlice za desert,
- 3 prave anglo-brit. srebrne vilice za desert,
- 3 lepe masivne čašice za jaje,
- 1 izvrstno skrinjico za poper ali sladkor,
- 3 tase lepo eizelirane,
- 1 cedilce za čaj najbolj fino,
- 2 lepa svetilnika za salon.
- 1 prekrasna krušnica indijski in kitajski vdolbena.

49 reči, to je, 49 komadov, ki se lahko dobé proti predplači zneska ali pa po poštnem povzetju za 7 gld. 70 kr.

Svarilo! Le ono britanije-srebro je pravo, ktero ima zgoraj naveden pečat vtisnjen.

Za dokaz da moja ponudba

ni sleparija

se obvezem tukaj javno, vsako blago, ktero bi komu všeč ne bilo, brez ugovora nazaj vzeti. Vsak ga sme toraj brez zgube naročiti.

Kdor želi dobrega in solidnega blaga, obrne naj se hitro, dokler je še kaj zaloge, zaupljivo le na

Rabinovics,

Haupt-Depot der Anglo-Britan. Silberfabrik, Wien, II., Schiffamtsgasse 20.

Snažilni prah za navedeno namizje prodajam v škatljicah po 15 kr.

Izvrsten med

(garantiran pitanec)

v plehastih škatljah po 5 kil (kila po 60 kr.), škatlja 30 kr.

se dobiva proti poštnemu povzetju ali pa proti gotovi plači pri

Oroslavu Dolenou,
avečarji v Ljubljani.

Dobiva se tudi med v satovji.

Ob enem priporočam visokočastiti duhovščini svojo

zalogo pravih garantiranih

voščeniš sveč.

Tisk „Katoliške Tiskarne“ v Ljubljani.